

Pròleg

Amor sense clixés és un llibre de sentiments, de relacions i tensions humanes, d'amors i desamors i de pedagogia. Sentiments intensos i amplis de possessió, de gelosia, d'admiració, dins un món escolar on sobresurten una mestra, Josepa Català, una directora, Dolores Palau, i un ideòleg de l'educació, Antoni Riera. No són les seves memòries, si bé hi ha bona part de les seves vides. És la història d'un amor únic, on Maria Clara Forteza n'és la coprotagonista rodejada d'uns notables personatges de repartiment. És la lluita per la reafirmació d'una personalitat, plena de tsunamis sentimentals i d'emotivitat, que comporta el camí traçat cap a la vida viscuda amb plenitud.

Antoni Riera va ser alumne de les Escoles del Districte VI, centre fundat per en Ramon Monegal i el doctor Jeroni Estrany, un dels precursors d'introduir les tècniques psicomètriques a l'escola amb l'aplicació dels tests de Binet-Simon. Va ser-ne un alumne avançat, fins al punt que amb catorze anys substituïa el professor en determinats moments i matèries. Estudià magisteri amb companys de la mateixa escola, com Enric Gibert, Pere Vergés o Joan Trigo, i va esdevenir membre de la primera promoció d'alumnes de català d'en Pompeu Fabra. Com a mestre reeixí a les Escoles del Districte VI i II i a l'Escola Professional del Clot Francesc Aragó, va ser professor de català a l'Institut

de la Dona (fundat per Francesca Bonnemaison) i dirigit de manera notable l'Escola de l'Ateneu Enciclopèdic Popular del Poble Nou. De casat, en tot moment va exercir de cervell a l'ombra de la seva dona, Dolors Palau, a l'hora de potenciar la introducció al seu centre de materials i metodologies renovadores.

Tant a Barcelona com a Suïssa —un destí ben poc habitual per als exiliats de la guerra civil— es va moure en cercles intel·lectuals. Era amic de joventut de J. V. Foix, Joaquim Ventalló, Josep Obiols, Ventura Gassol... i en sessions ateneïstes discutia amb en Josep Carner, Josep Pla, Mn. Llorenç Riber, Josep M. de Sagarra... Durant una època, els diumenges, donava conferències per a infants i joves sobre història de Catalunya als locals del Centre Excursionista i era membre dels tribunals escolars organitzats per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana que, arreu del país, examinaven de gramàtica i d'història la quitxalla de les escoles locals, juntament amb en Ferran Soldevila, en Pau Romeva, l'Eduard Artells, l'Aurora Bertrana, en Martí Esteve... entre altres. Formava part d'un moviment catalanista ampli que volia divulgar i vitalitzar la nostra cultura.

Antoni Riera era un home amb encant, amb determinació, amb do de paraula i de convicció, amb capacitat de seducció, que desprenia seguretat i magnetisme al seu voltant. Tot i aquestes qualitats, amb els seus estudis de psicologia i grafologia comptava amb l'avantatge de conèixer millor els trets i les característiques de la persona que tenia al davant, i en aquest cas va saber emprar els seus dots professionals per a trobar —ja madur— el seu amor incondicional. Tot i així, si no hagués comptat amb aquesta personalitat tan marcada i atractiva, la Maria Clara no hagués tingut

clar tan aviat que la seva vida es trobava lligada a ell per sempre.

Josepa Català i Dolors Palau van exercir el seu mestratge a l'Escola de Bosc de Montjuïc, creada el 1914 i dirigida per Rosa Sensat. Ambdues van amarar-se d'un ensenyament actiu, aplicant la metodologia de centres d'interès de Decroly i el sistema Montessori, que després van desenvolupar d'una manera excel·lent a l'Escola del Parc del Guinardó, una com a mestra i l'altra com a directora. L'Escola del Parc del Guinardó havia estat un centre municipal de l'Ajuntament de Barcelona, inaugurat el 1923, i que abans de la instauració de la dictadura franquista formava part del Patronat Escolar de la ciutat, organisme de gestió i reglamentació educativa creat per la Comissió de Cultura, amb en Manuel Ainaud al capdavant com a director de la seva Assessoria Tècnica.

Arriba a commoure la sensibilitat amb què Maria Clara parla del seu amor de parella, però també com manifesta l'estima per la seva mestra, amb un lliurament sincer, respectuós i generós. Hi ha obres l'argument de les quals es basa a explicar un triangle amorós típic. No és el cas d'aquest llibre. Aquí també hi ha triangles, però d'afecte profund i de voluntat de reconeixement per entendre l'altre.

Aquesta obra és fruit d'una catarsi, d'una necessitat terapèutica de Maria Clara Forteza de posar per escrit la seva vida, els seus sentiments, el seu patiment, el seu agraïment, el seu perdó... Portava temps covant aquesta idea, però li costava prendre la decisió. L'excusa per a posar-s'hi va venir de TV3, d'un programa que estaven preparant Francesc Escribano i Joan Úbeda. A finals de l'estiu del 1999 va veure i escoltar com demanaven que la gent s'animés a explicar la seva vida per tal de

realitzar una sèrie d'episodis de vivències personals. Aquell anunci va ser l'incentiu, l'espurna que ella necessitava per tal de plasmar sobre el paper tot el que li havia comportat la vivència amb el seu estimat Antoni Riera, de treure's de dins el llast de portar una història quasi secreta al llarg de vint-i-quatre anys. Necessitava fer teràpia psicoanalítica sense haver d'anar a cap professional de salut mental.

El fet d'haver escrit aquest llibre li ha permès de mirar el seu passat amb placidesa i hi ha pogut posar text mercès a la seva excel·lent memòria fotogràfica i facilitat narrativa. És la història d'una relació transgressora pel que fa a l'edat dels protagonistes —quarantacinc anys de diferència— i, sobretot, per l'època en què es va iniciar i desenvolupar, i exemplificadora pel que fa a l'amor i a l'admiració que la va sostenir al llarg de cinc lustres. La relació que van establir com a parella ben bé podria representar el paradigma de l'amor amb majúscules. Un amor que va eliminar el quilometratge que separa Catalunya de Suïssa, que va resistir la dura realitat de no poder-se trobar físicament sovint, d'haver d'escriure per a conversar de mil i un temes, de subordinar els impulsos de tendresa i de desig a les dificultats, i sobretot, de prioritzar la fidelitat, de valorar els sentiments personals per sobre dels prejudicis socials de l'època.

Quan va començar a redactar no va parar durant unes setmanes, dormint poc, amb la pressura de reflectir l'amor intergeneracional, la lleialtat de parella, la complexitat i la riquesa que comporta el viure amb passió malgrat les dificultats i els entrebancs que sorgeixen. Però també donant testimoni de la manera de viure i de l'escala de valors d'una època —la postguerra

i el franquisme—, i posant en relleu la humanitat i l'estimació de les seves mestres, de les quals destaca el seu mestratge en el sentit més ample del mot.

El seu va ser un dels més de set-cents originals que la cadena televisiva va rebre, i malgrat considerar-lo molt interessant, no va formar part dels capítols projectats. Van haver de passar deu anys fins que a l'estiu del 2009 l'original m'arriba a les mans per casualitat, precisament per la llarga amistat compartida, mentre estava preparant l'edició de Cartes d'amor i de dol. És quan m'enganxa el contingut i veig la necessitat de donar-li forma per a poder-lo publicar. I a partir d'aquí, la col·laboració de la Marta Luna, primer alumna seva i després companya de professió, ha fet la resta d'una manera molt eficient.

Entre les qualitats que sempre han acompanyat la Maria Clara hi trobaríem l'entusiasme, la intuïció, el determinisme i un flux d'energia creadora que desborda. Ens trobem davant d'una persona dinàmica, sensible, plena d'iniciatives, d'idees clares, que s'implica fins el moll de l'os, i que amb només vint-i-tres anys va afrontar el repte de fundar i dirigir una escola, l'Escola Reina Elisenda; primer en una casa del carrer de Ramiro de Maeztu, a la zona alta del barri de Gràcia, i anys més tard, amb la promulgació de la llei Villar Palasí, en un edifici més gran del carrer d'Olot, enfront del Parc Güell. Una escola que, en ple franquisme, va apostar per la coeducació, per la catalanitat en llengua i continguts i per la renovació pedagògica. Tot i la duresa de la postguerra, l'autora sempre ha tingut present —com a persona i com a docent— els valors educatius que va rebre de la seva escola primària

La Maria Clara Forteza sempre ha estat una persona agraïda a la seva escola. Va tenir la sort d'escolaritzar-se

després de la guerra en un dels millors centres públics de Barcelona, l'Escola del Parc del Guinardó, format pel mateix claustre que va reeixir en excel·lència metodològica i didàctica durant el període republicà. Si en el franquisme la finalitat era instruir i adoctrinar els alumnes com a futurs súbdits basant-se en el memorisme, en aquesta escola s'educava i formava per a la vida els futurs ciutadans, amb criteri i amor.

La Maria Clara sempre ha concebut la vida i la docència conjuntament lligada amb la necessitat d'aprendre. Tal com ella mateixa confessa, sempre ha tingut més vocació de deixeblla que de mestra, i de passada l'edat de la jubilació, ho continua demostrant amb el seu tarannà juvenívol. L'amor amb en Toni també va ser una relació d'admiració cap al seu estimat pedagog. Aquesta pedagogia també abrasava l'art de saber viure. Ell se sentia jove com ella; ella, tot i la seva joventut, era molt madura. I el bo del cas és que amb la relació amb en Toni ella progressivament s'anava rejoventint. Hi va tenir molt a veure un seguit de qualitats que ambdós conreaven: intel·ligència fàcil, verb generós, facilitat per enllaçar idees, gaudi per la conversa amb passió i, sobretot, molta ironia i sentit de l'humor.

Actualment la Maria Clara es mira la vida amb perspectiva, d'una manera serena i alhora amb vivacitat de pensament, amb projectes personals de futur sense oblidar la seva obra educativa creada presidint la fundació de la seva escola. Davant el ritme dur, i a vegades frenètic, de la ciutat, té la contrapartida de cercar la tranquil·litat a Falset, en una masia del segle XVIII heretada del seu avi. I ja sigui en el seu domicili del Guinardó o en el retir del Priorat, el seu estimat Toni hi és present en tot un seguit d'objectes, cartes,

fotografies, música... Els records l'ajuden a evocar-lo diàriament, i aquest llibre és el millor regal que li pot fer —i es pot fer— per tal d'honorar-lo i honorar una relació amorosa exemplar.

Salvador DOMÈNECH

Infantesa

El meu pare era joier, en venia de família, i la meva mare havia estudiat per mestra, encara que va exercir durant poc temps, el just per conèixer el pare a l'escola que van fundar uns amics d'ell i on ella va anar a treballar. Quan es van casar, la mare tenia vint-i-tres anys i el pare, quaranta. El seu va ser un casament arreglat pels amics, els quals van alertar el pare que aquella jove mestra que havien adquirit era la persona idònia per a formar una família: feiner, molt callada, responsable... A les hores d'esbarjo o bé jugava a futbol amb els nois grans o bé s'estava en un racó del pati brodant.

El pare era un home idealista, bondadós, mancat d'ambició, poc dotat per fer diners i que no tocava gaire de peus a terra. En casar-se, va voler portar a la pràctica aquests ideals, per tant, van posar casa fora de Barcelona. Somniava en un hortet i així poder ser autosuficients i lliures. Van llogar un pis en el barri pescador de Calafell i va deixar la professió. Disposava d'una renda molt minsa de l'herència del seu pare. Durant un temps van viure d'això i dels productes de l'hort i del peix que els regalaven. Però aquest va ser un motiu que va anar creant un cert descontentament en la meva mare, que hauria volgut una vida molt més corrent.

La mare, en aquella època, era una noia molt conformista. Era la segona de quatre germans. La gran era "la guapa" segons opinió familiar i potser per això la vexava dient-li "guenya" perquè, des de ben petita, havia hagut de portar ulleres. Va ser l'única dels quatre que va seguir estudis. Les monges del col·legi de Gelida on van créixer, havien fet notar als seus pares que valia la pena que estudiés i van oferir-los de tenir-la de franc a la seva residència de Barcelona per tal de facilitar-los que fes una carrera. No sé per què, sempre es va sentir culpable d'aquest privilegi. Això, i les mofes de la germana, que amb l'edat van evolucionar, però no van desaparèixer; ho va portar clavat com una espina durant molts anys. Només cal veure fotografies de l'època i sorprèn el seu posat inhibit i d'una resignació corprenedora.

Jo no vaig venir al món fins al cap de nou anys de matrimoni. Els germans del meu pare, quan van conèixer les seves intencions de casar-se, van fer tot el que van saber per apel·lar a la seva consciència i fer-li creure que no tenia prou salut ni l'edat més idònia per procrear: ja no comptaven que prenguéssim mai aquella decisió, i els problemes hereditaris sempre els havien preocupat molt. Tinc entès que la mare no s'hi va revelar mai, però un cop vaig arribar al món, no tan sols els vaig fer molta il·lusió, sinó que vaig ser molt estimada per cadascun a la seva manera.

Quan vaig néixer, el pare ja havia reprès l'ofici i tenia el seu talleret a casa mateix. Això li permetia dedicar-me moltes estones: m'explicava contalles que ell mateix inventava, em va posar molt aviat llapis i pintures a les mans perquè m'entretingués o em deixava manipular al taller, al seu costat.

La mare sempre anava enfeïnada i, malgrat la carrera de mestra i la pràctica d'uns pocs anys d'exercici, no sabia com posar-s'hi per entretenir-me. No recordo que mai m'expliqués un conte o em cantés una cançó. Ni tan sols que em fes una moixaina ni cap gest de tendresa, però això no privava que fos el centre de la seva vida. Cosia, planxava i feia tota mena de miracles, perquè malgrat les justeses de la postguerra pogués anar bufona. Perdia més ràpidament la paciència que el pare i més d'una vegada m'havia ventat algun bolet, encara que jo era una nena pacífica que mai no em rebel·lava... a taula sí que donava problemes: era allò que se'n diu una llepafils i mai no tenia gana.

Si amb la mare no vaig tenir ni falda ni carícies, a la meua infantesa hi van aparèixer dos àngels que me'n van procurar a desdir: l'Agustina i la Pura.

L'Agustina va entrar a casa quan vaig néixer, per ajudar la mare. Acabava de perdre el seu marit i anava de dol rigorós. Va deixar clar que ella no anava per les cases "a fer feines". Va explicar amb orgull que era bugadera i que tenia clientela fixa, però si volien, vindria a rentar els bolquers mentre la nena fos petita. Aquesta va ser l'entrada. Però la criatura es veu que la va captivar, i l'embadaliment del pare contemplant-la, encara més. Així que la mare marxava a fer alguna diligència, ell deixava la seva feina a l'estallera¹ i anava al costat del bressol per mirar-se-la. Ben aviat va arribar a la conclusió que una família com aquesta, havien de ser per força bona gent. Per tant, al cap de poc ja no va pensar més a deixar la casa quan s'haguessin acabat els bolquers, sinó que hi va arrelar de tal manera, que

1. Tascó de fusta que s'encaixa a la taula de treball de l'argenter en la qual recolza la peça que treballa.

van convenir que vindria tots els divendres i dissabtes un cop enllestida la seva feina setmanal, i sempre més va ser un membre clau de la família.

L'Agustina va ser per mi un port segur. Era alta i molt corpulenta. Cabells esborrifats recollits en un monyo i ulls molt blaus amb ulleres de miop. Per més que quan va entrar a casa devia voltar ja la seixantena, tenia una força molt poc corrent, capaç de moure mobles o girar matalassos com si fossin plomes. Quan veia que la mare —a qui ella va anomenar sempre "senyoreta"— perdia la paciència perquè "la nena no li menjava", ella continuava fent la seva feina, però li deia sense immutar-se:

—Senyoreta, deixi-me-la per mi, ja veurà com al final s'ho menjarà!

Quantes vegades, un cop acabada la neteja grossa de casa i fregada l'escala, cap a quarts de tres de la tarda, abans de posar-se a dinar, se m'enduïa a fer un llarguíssim passeig pel barri, perquè em mengés la fruita. Em feia muntar en el meu tricicle, el lligava pel manillar amb el seu cinyell per arriar-lo i jo, sense haver de pedalar, li anava donant conversa tot cruspint-me les postres. Quan acabàvem el passeig, li agraiïa el gest fent-li companyia mentre dinava. Això vol dir que continuava explicant-li més coses muntada damunt de la seva esquena imponent, tot dient arri-arri. Havíem de procurar, això sí, que la mare no ens veiés, sinó se n'armava una de grossa. Després, "l'ajudava a rentar plats" i al que calgués! El cas era no moure'm del seu costat.

Fins a molt temps després no vam saber que havia tingut una única filla que va morir quan només tenia divuit anys. Mai no ens n'havia parlat... va sortir, com el més natural, durant un dels molts entrevius als quals

la sotmetia. L'Agustina va anar posant anys, però mai no va ser vella. Va conservar la mateixa corpulència i serenitat de sempre. Va morir als noranta-tres, d'una caiguda desafortunada. En assabentar-me de l'accident —jo en aquell moment ja era una dona feta—, vaig córrer cap a casa seva i vaig arribar-hi poc abans que la mare.

—Ai, nena! Déu faci que no ens arribi l'ambulància abans que la "senyoreta". Ella, per mi, és la meva mare!

L'altre àngel de la meva infantesa, la Pura, era l'amiga íntima de la mare. S'havien conegut a la residència de les monges, durant l'època dels seus estudis a Barcelona. La Pura hi estava a tota pensió i no en sortia mai, ni finals de setmana ni vacances. Era de classe benestant... però no tenia llar. De tant en tant la passaven a veure la seva mare o una tia, elegantment vestides i embarretades, en cotxe de cavalls, però quasi mai no s'hi aturaven... Es dedicaven a "l'ofici més vell del món" i es veu que tenien el temps comptat!

L'amistat de la Pura amb la meva mare va començar a l'adolescència, però va durar sempre més. Venia a casa tots els dissabtes a la tarda. Jo l'esperava com un regal: ella sí que em tenia a la falda i em petonejava tant com podia... fins que el cor li deia prou! Era altíssima, cosa de la qual s'avergonyia una mica, per això anava lleugerament encorbada. Tenia unes mans de dits molt llargs, fines, i les portava sempre manicurades. Als meus ulls era la imatge de l'elegància i de la bellesa, si bé per damunt de tot, va ser-ho de la dolcesa. Era de parla castellana i amb la mare sempre van mantenir un diàleg bilingüe, cadascuna en la seva llengua, cosa que encuriòsia els qui les sentien. La Pura era l'artífex dels meus vestidets més bonics. Era una veritable artista de l'agulla, de la mitja i del ganxet. Però era una

dona trista... jo no sabia per què, però la seva tristesa ho traspuava tot. Potser això encara em feia sentir un amor més viu per ella. Va morir força jove, d'una rara malaltia invalidant que fins la va deixar sense parla. Era terrible veure-la, a les seves darreries, com lluitava per dir-nos alguna cosa... però no se'n sortia! La seva mort va representar la meva primera orfenesa, quan tot just començava l'adolescència.

Tant al pare com a la mare els preocupava molt la meva educació, però era ella qui tenia idees més concretes en aquest sentit i qui les va fer prevaldre. La primera cosa que va fer quan se'm va començar a acostar l'edat escolar, va ser anar a veure una companya d'estudis, mestra en exercici, perquè l'orientés si podria rebre classes de dansa, de rítmica o d'alguna mena d'expressió corporal apropiada a la meva edat. Volia evitar que tingués les seves inhibicions, tant com l'havien feta patir! Aquesta companya li va parlar d'una antiga alumna de l'escola on ella exercia, que tot just llavors començava a donar classes, i amb qui podria fer-hi rítmica i ballet.

En aquest moment jo encara no havia complert els cinc anys i no anava a escola ni tenien idea d'on em portarien, però la mare sabia bé què no volia en la meva educació: que anés a les monges, com ella! Segons la seva experiència, es feien diferències notables entre les alumnes. Però l'escola pública tampoc no els abellia gens, ja que el castellà era la llengua obligatòria i única en aquells primers anys de repressió franquista.

Els meus primer aprenentatges els vaig fer, doncs, anant a comprar amb la mare o al taller amb el pare.

Tot fent el recorregut per les botigues del barri, vaig treure profit de les converses entre els adults. Vaig aprendre a callar i escoltar, o a intervenir-hi quan m'hi

invitaven. Tothom em coneixia i em deia coses, i això em va ajudar a ser deseixida i discreta. La Sra. Antònia, una dona del barri, petita i rodanxona, de maneres suaus i sempre ben vestida, li deia a la meva mare:

—Aquesta nena sembla una ingleseta, Sra. Mercè...

—Per què em diu que semblo una ingleseta? —li preguntava després a la meva mare.

—Perquè ets rossa.

—Ah! I totes les ingleses són rosses?

O bé:

—Sembla mentida, tan petita, i parla com una velleja —deia d'altres vegades la Sra. Antònia amb la seva veu suau.

Doncs sí, vaig aprendre a parlar "com una velleja", com no podia ser d'altra manera, sempre entremig d'adults. També vaig aprendre a reconèixer les monedes, els tiquets de racionament i quants n'havíem de donar per a tenir un litre d'oli, un quilo d'arròs, de cigrons, de sucre o aquelles inefables barretes de farina de blat de moro, pesants, atapeïdes i sempre humitoses...

I va arribar dia que vaig conèixer el pa blanc de crosta cruixent i molla esponjosa. Era pa d'estraperlo! I vaig saber que obtenir-ne era un acte clandestí.

El taller del pare també va ser una font inesgotable per a mi. Allà hi vaig aprendre que les coses es miren, però no es toquen. D'entre totes les vivències, recordo un moment sagrat: quan fonia or. Posava en un gresol peces d'or velles o malmeses: arracades desaparionades, algun anell trencat, fundes de dents i de queixals... Engegava el bufador i vinga, vinga, dali, dali... fins que, tot d'una, aquell marasme s'anava desmaiant i es començava a assemblar al rovell d'un ou ferrat. Allò era màgic! El pare, sempre tan pacífic i cordial, en el moment d'aquella operació estava concentradíssim i

semblava dominat per una mena de ràbia. La porta i les finestres del taller havien d'estar ben tancades, no fos cas que bufés ni el més lleu corrent d'aire. Jo també retenia la respiració fins al moment en què agafava el gresol amb unes alicates molt llargues i abocava aquell líquid vermell i lluminós en un motlle de ferro allargat perquè aquell ou ferrat esdevingués un riell, que abocava tot seguit en un cossi d'aigua on es produïa un espetec formidable. S'havia acabat la litúrgia i l'or tornava a ser or! Una barra allargada que ell treia de l'aigua i començava a aprimar a cops de mall fins a poder-la fer passar per la màquina d'estirar planxa.

Al taller hi treballaven tres xicotets: dos oficials i un aprenent. Aquests van ser els meus primers mestres. Els assetjava a preguntes. Especialment en Jaumet, l'aprenent, que només tenia dotze anys! Amb ell vaig aprendre la numeració. Jo coneixia —i escrivia— fins al dinou. No sabent tirar endavant, li vaig preguntar com es deia i com s'escrivía el número següent. A més de dir-me que s'anomenava vint i s'escrivía amb un dos i un zero, em va fer adonar que si a la llista que ja havia fet, hi posava el zero abans de l'u i escrivia fins al nou en una línia i, en una altra, el deu a sota del zero, l'onze a sota de l'u i així successivament...

—Prova-ho! —em va dir.

Descoberta feta! A partir d'aquí, arribar al cent va ser bufar i fer ampolles.

Amb les lletres va passar una cosa semblant. La llevadora que m'havia ajudat a venir al món, vella amiga del pare, em va regalar un abecedari de peces de fusta. Ben aviat vaig saber el nom de totes les lletres i vaig deduir com devien sonar. I com que m'agradaven els contes i encara m'agradava més dibuixar, vaig convertir el terrat de casa en el meu camp d'acció. Amb un guix

arreplegat del carrer, dibuixava a terra els personatges que més m'inspiraven —la Ventafocs primer que ningú! La vaig estimar més que a cap altre, perquè era desgraciada... Llavors volia escriure a sota el nom del personatge i el nom de pila amb què el batejava: Clara Estrella... Ho trobava un nom sublim!

—Ventafocs, va amb b alta o baixa? I al final, quantes lletres haig de posar perquè digui “-focs”?

I quins descobriments feia quan trobava la víctima propiciatòria que m'aclarís els dubtes que se'm presentaven.

Va ser així com vaig saber que l'Agustina no sabia de lletra.

—No vaig anar mai a l'escola, saps.

—No pateixi Agustina. Quan jo en sàpiga, n'hi ensenyaré!

La nena es distreia amb tot i no parava de dibuixar i de preguntar coses, però la meva mare començava a estar molt preocupada perquè només estava entre adults i havia d'acostumar-me a les criatures de la meva edat! Però... on m'havia de portar? Acompanyant-me a les classes de rítmica va descobrir la mena d'escola que somniava per a mi. La procedència de totes les alumnes que hi acudien era la mateixa que la de la jove professora: l'Escola Municipal del Parc del Guinardó. En conèixer aquell floret de noies —totes elles molt més grans que jo— va quedar bocabadada amb la finor d'esperit i la perfecta educació que totes tenien. Des d'aquell moment no va desitjar altra cosa sinó que jo pogués anar a la mateixa escola. En va parlar amb el pare i tots dos hi van estar d'acord.

Però a l'Escola Municipal del Parc del Guinardó no hi podia anar tothom qui volia: hi havia llargues llistes d'espera. Va saber d'algunes nenes del barri que

les havien inscrites en néixer i, en arribar als catorze anys, encara no les havien cridades per ingressar-hi. Es va afanyar a inscriure-m'hi i va fer els impossibles perquè pogués entrar-hi, però tot semblava indicar que mai no es veuria acomplert el seu desig. Vam anar no sé quantes vegades a veure la seva amiga mestra, però no li donava cap esperança perquè, segons li deia, hi havia més sol·licituds de les que es podien atendre.